Sjálfbær ferðaþjónusta

Ávinningur nærsamfélags

Jón Björnsson

Umhverfisstofnun 2013

UMHVERFISSTOFNUN

Ferðaþjónusta

UMHVERFISSTOFNUN

- Gríðarleg uppsveifla
- Ekki val lengur?
- Kemur yfir hvort sem fólki líkar betur eða ver
- Hefur mikil áhrif á samfélag og umhverfi
- Skapar tekjur, samfélög þurfa að halda vöku sinni

Þróuð grein/ vanþróaðir áfangastaðir

- Stórir ferðaþjónustuaðilar og keðjur, s.s. hótel, flugfélög og ferðaskrifstofur vinna á skipulagi, áreiðanleika og þekkingu á greininni. Þau eru sívakandi yfir starfsemi sinni og þróun og svara fljótt ef breytingar verða
- Áfangastaðir hafa það hinsvegar oft ekki – ekki síst ef um lítil sveitafélög er að ræða, stefna óljós, sá sem tekur frumkvæði ræður, jafnvel þó það stríði gegn samfélaginu, auðlindum þess o.s.frv.
- Þróðuð starfsemi horfir langt fram í tímann, hinir þreyja Þorrann

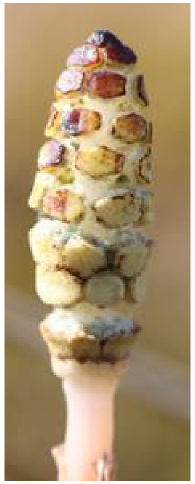

Heimamenn

- Lífstíll heimamanna breytist, fyrri gæði minnka
- Þeirra eigin þægindi og hagur af búsetu í heimabyggð rýrna, jafnvel komnir í annað sæti
- Endar með kurri og leiðindum sem bitna á ferðamönnum

Þurfa eftir sem áður

- Að greiða fyrir almannaþjónustu.....
- Sem ferðaþjónustan nýtir oft án samráðs
- Finnst þeir þó ekki eiga neinn þátt – skoðanir þeirra jafnvel ekki virtar –
- Óvissa með tekjur – í heimabyggð

Vanþróaðir áfangastaðir

- Skipulag og framtíðarsýn ekki til staðar
- Lítil þekking á greininni
- Handahófskennd uppbygging
- Auðlindir nýttar á óábyrgan hátt
- Félagsleg þolmörk heimamanna springa

Sjálfbær þróun

- Sjálfbær þróun er:
  - þróun sem mætir þörfum nútímans án þess að skerða möguleika komandi kynslóða á að mæta þörfum sinum

Áhersla sjálfbærrar þróunar

UMHVERFISSTOFNUN

- Áhersla er lögð á þrjár megin stoðir
  - Efnahagsleg
  - Samfélagsleg
  - Umhverfislegu

Sjálfbær þróun gerir kröfu um jafnvægi milli stoðanna
Innan umhverfisins lifir samfélagið og innan samfélagsins verður hagkerfið til

Við hverja ákvörðunartöku fyrirtækis þarf því að taka tillit til samfélagslegra- og umhverfislegra hagsmuna til jafns við efnahagslega hagsmuni.

Vakinn, gæða- og umhverfiskerfi ferðaþjónustunnar

Gagnast sjálfbær þróun samfélögum

- Tryggir aðkomu samfélags að eigin auðlindum og hámarkar afrakstur þeirra um leið og þær eru verndaðar (nýttar með ábyrgum hætti)
- Auðlindir geta verið margar s.s.
  - Sjávarútvegur
  - Landbúnaður
  - Mannauður
  - Ferðaþjónusta
  - Náttúran

Hvernig gengur að halda auðlindunum í heimabyggð?

UMHVERFISSTOFNUN

Kröfur sjálfbærrar þróunar

- Sjálfbær þróun gerir þá kröfu til samfélagsins að það þekki auðlindina, hvernig best er að nýta hana og varðveita til framtíðar, samfélaginu öllu til góðs
- Hvernig standa sveitafélög sig í því, hafa þau haldið vöku sinni?

Sjálfbær þróun/Hnattvæðing

- Hnattvæðing = frjálst framsal auðlinda og viðskiptafrelsi. Auðlindaábyrgð óljós
- Sjálfbær þróun = Afrakstur auðlindar hámarkaður nærsamfélagi til góðs um leið og auðlindin er vernduð. Ábyrgð hjá heimamönnum

UMHVERFISSTOFNUN

Efnahagslegur leki

- Hve stór hluti af veltu ferðaþjónustu verður eftir í heimabyggð?
- Er hætta á að öll mótun ferðaþjónustu sé utan fjölmargra sveitafélaga og án samráðs við þau?
- Eru sveitafélög meðvituð um eigin auðlind sem aðrir eru að selja
- Hvað svo þegar auðlindinni tekur að hnigna, hver ber þá ábyrgð

Sjálfbær ferðaþjónusta

- Sjálfbær ferðaþjónusta er hvers konar þróun eða starfsemi í ferðaþjónustu, sem ber virðingu fyrir umhverfinu, tryggir verndun náttúrulegra og menningarlegra auðlinda til langs tíma og er ásættanleg og réttlát frá félagslegu og efnahagslegu sjónarmiði

Vakinn, gæða- og umhverfiskerfi ferðaþjónustunnar

UMHVERFISSTOFNUN

Er gagn af sjálfbærri ferðaþjónustu

- Ferðaþjónusta hefur þróast mjög hratt hin síðari ár og er í dag sú atvinnugrein sem í hvað örustum vexti
- Ferðamönnum hefur fjölgað verulega og reynir það á alla innvið, náttúru og samfélög
- Óljóst er hvert stefnir, hver ber ábyrgð og hvernig nýta eigi greinina
- Sjálfbær þróun gerir kröfur til skipulags

UMHVERFISSTOFNUN

Sjálfbær ferðaþjónusta á að:

- Mæta þörfum heimamanna
- Mæta þörfum ferðamanna
- Mæta þörfum náttúrunnar
- Fjölga markaðstækifærum til framtíðar

UMHVERFISSTOFNUN

Sjálfbær ferðaþjónusta er:

- Leið til að tryggja auðlind í heimabyggð
- Leið til að ná samstöðu um aðgerðir
- Leið til að stefnumóta til framtíðar
- Leið til að auka ánægju og velvilja jafnt heimamanna sem gesta
- Leið til að vernda auðlindina (náttúra, menning, samfélag)

Kostur sjálfærrar ferðamennsku

- Þar er hagur hvers samfélags að halda í og varðveita auðlindir sínar
- Það er hagur hvers bæjarbúa að njóta þeirrar þjónustu og sérstöðu sem heimasvæði þeirra býr að
- Það er hagur hvers ferðamanns að mæta jákvæðu viðmóti og fá að taka þátt í upplifun heimamannsins

UMHVERFISSTOFNUN

Er sjálfbær ferðaþjónusta svarið?

- Sveitafélög eiga að tryggja sér hlutdeild í ferðasölu eigin auðlinda
- Sveitafélög eiga að koma að stefnumótun ferðasölu eigin auðlinda
- Sveitafélögin eiga að tryggja hag eigin íbúa og lífsánægju þeirra
- Sveitafélög eiga að tryggja ánægju ferðamanna og heilbrigðan vöxt í greininni
- Er sjálfbær ferðaþjónusta svarið????????

UMHVERFISSTOFNUN

Hagvöxtur í heimabyggð

- *Sjálfbær ferðaþjónusta mætir þörfum ferðamanna og heimamanna en stuðlar um leið að verndun og auknum markaðstækifærum til framtíðar.*
- *Þetta felur í sér að auðlindum er stjórnað með þeim hætti að efnahagslegum, félagslegum og fagurfræðilegum þörfum er fullnægt, á sama tíma og viðhaldið er menningu, vistfræðilegum ferlum, líffræðilegri fjölbreytni og nauðsynlegum lífsskilyrðum*
  - (Heimild: Alþjóðaferðamálaráðið (World Tourism Organisation – UNWTO)).